

MSFI 13 - MJERENJE FER VRIJEDNOSTI

Datum prijave: 08.05.2015.
Datum prihvatanja: 29.05.2015.

UDK: 657
Stručni rad

V. Vinšalek Stipić, univ.spec.oec.
Veleučilište „Marko Marulić“ u Kninu
Kralja Petra Krešimira IV 30, Knin, Hrvatska
Telefon: 022/664-450, E-mail: valentinavinsalek@net.hr

SAŽETAK - Međunarodni odbor za računovodstvene standard usvojio je Međunarodni standard financijskog izvještavanja (MSFI) 13 koji za cilj ima na jedinstven način definirati mjerenje fer vrijednosti i javnu objavu tih mjerenja. MSFI 13 ne mijenja zahtjev od društva da koristi fer vrijednost, već daje smjernice o tome kako mjeriti fer vrijednost. Obveznici primjene ovog standarda su svi obveznici primjene MSFI - a pri utvrđivanju fer vrijednosti.

Gljučne riječi: MSFI 13, fer vrijednost, mjerenje fer vrijednosti

SUMMARY - International Accounting Standards Board (IASB) adopted the International Financial Reporting Standard (IFRS) 13, which aims to uniquely define the fair value measurement and publication of these measurements. IFRS 13 does not change the requirement from the company to use fair value, but provides guidance on how to measure fair value. Taxpayers applying this standard are all obliged to apply IFRS - and in determining fair value.

Keywords: IFRS 13, fair value, measurement of fair values

1. UVOD

Međunarodni odbor za računovodstvene standarde usvojio je MSFI 13 - Mjerenje fer vrijednosti, kojim se uspostavlja jedinstveni okvir za mjerenje fer vrijednosti prema svim MSFI - ima. Zbog učestalih manipulacija s vrijednostima imovine i ulaganja u imovinu bilo je neophodno definiranje jedinstveni standard za mjerenje fer vrijednosti i odrediti njegovu obveznu primjenu. MSFI 13 se primjenjuje kada drugi MSFI zahtijeva ili dopušta mjerenje fer vrijednosti ili objavljivanje oko mjerenje fer vrijednosti, kao i mjerenje i umanjeње za troškove prodaje po fer vrijednosti ili objavljivanje oko tih mjerenja.

2. DJELOKRUG

Neki standardi, kao što je na primjer MSFI 40 - Ulaganja u imovinu, zahtijevaju kontinuirano mjerenje fer vrijednosti.

Međutim, MSFI 13 se ne odnosi na transakcije isplate prema okviru MSFI - u 2 - Plaćanje temeljeno na dionicama, zatim na transakcije najma prema MRS - u¹ 17 - Najmovi, te na mjerenje slična fer vrijednosti kao što su neto prodajna vrijednost prema MRS - 2 - Zalihe i vrijednost u upotrebi prema MRS - u 36 - Umanjenje imovine.

Zahtjevi za javnu objavu postavljeni MSFI - em 13 ne odnose se na planovi imovine koji se mjere po fer vrijednosti prema MRS - u 19 - Primanja zaposlenih, zatim na planove mirovinskih investicija koje se mjere po fer vrijednosti prema MRS - u 26 - Računovodstvo i izvještavanje o mirovinskim planovima, te na imovinu kod koje je nadoknativa vrijednost fer vrijednost umanjena za troškove prodaje prema MRS - u 36 (Bičanić i sur. 2006).

¹ Međunarodni računovodstveni standardi

3. DEFINICIJA FER VRIJEDNOSTI

Standard definira *fer vrijednost*² kao: Cijena koja bi se dobila prodajom imovine ili platila obveza kao uobičajena transakcija između tržišnih sudionika na datum mjerenja. To se ponekad naziva izlaznom cijenom. Što znači da je riječ o:

1. *Izlaznoj cijeni* koja predstavlja iznos koji se plaća za preuzimanje imovine ili podmirenje obveza
2. *Uobičajenoj transakciji* koja ne uključuje likvidacijski cijenu niti prisilnu naplatu
3. *Tekućoj cijeni* koja postoji na tržištu na datum mjerenja
4. *Tržišnom pogledu* kod mjerenja fer vrijednosti imovine ili obveza koji pretpostavlja da tržišni sudionici postupaju u skladu s ekonomskim interesima

Za *tržišne sudionike* podrazumijeva se da su neovisni jedan o drugome, upoznati i dovoljno informirani o imovini ili obvezama kao i transakcijama te da su voljni i sposobni zaključiti transakciju za imovinu ili obveze. *Fer vrijednost izlazne transakcije* je ona cijena koja se može postići na glavnom tržištu, a u slučaju izostanka glavnog tržišta koristi se fer vrijednost najpovoljnijeg tržišta, to je tržište na kojem bi se postigla maksimalna cijena u trenutku prodaje imovine ili minimizirala vrijednost transferom obveza. Određivanje najpovoljnijeg tržišta dovodi do transakcijskih i transportnih troškova. *Transakcijski troškovi* su troškovi koji su direktno povezani s prodajom imovine ili transferom obveza na glavnom ili najpovoljnijem tržištu. Transakcijski troškovi kao takvi moraju biti direktno vezani za transakciju te ključni za tu transakciju te kao takvi

² Navedena definicija preuzeta iz MSFI 13

ne bi se pojavili ukoliko društvo koje izvještava nije donijelo odluku o prodaji imovine ili transferu obveza. *Transportni troškovi* su oni troškovi koji bi nastali kada bi se imovina transportirala s postojeće lokacije na glavno ili najpovoljnije tržište. Pri tome fer vrijednost po kojoj se mjeri imovina odnosno obveze ne uključuje transakcijske troškove dok uključuje transportne troškove.

Definiranje *fer vrijednosti financijske ili nefinancijske* imovine dodatno je uređeno najpovoljnijim korištenjem imovine uz pretpostavku korištenja samostalno ili u kombinaciji s drugom imovinom, uz pretpostavku prijenosa na drugog tržišnog sudionika na datum mjerenja.

4. UTVRĐIVANJE FER VRIJEDNOSTI

MFSI 13 ukazuje na to da osoba ili subjekt mora utvrditi način na koji će doći do odgovarajuće mjere po fer vrijednosti i to za:³

1. Imovinu ili obveze koji se mjere u skladu s obračunskim jedinicama
2. Glavno ili najpovoljnije tržište na kojem će se uredno izvesti transakcija za imovinu ili obveze
3. Nefinancijsku imovinu, najviše ili najbolje koristi za imovinu i koristi li se imovina u kombinaciji s drugim sredstvima ili stalnom imovinom, bez ograničenja na toj imovini

Osobe ili subjekti koriste odgovarajuće tehnike procjene pri mjerenju fer vrijednosti fokusirajući se na ulazne tržišne sudionike prilikom određivanja cijene imovine ili obveza, kao i karakteristike imovine ili obveza na datum mjerenja, odnosno stanje i mjesto imovine te sva ograničenja na prodaju ili uporabu imovine. Mjerenje fer vrijednosti pretpostavlja urednu transakciju između sudionika na tržištu na datum mjerenja pod trenutnim uvjetima na tržištu, te pretpostavlja odvijanje transakcije na glavnom tržištu za navedenu imovinu ili obveze ili u odsutnosti glavnog tržišta najpovoljnije tržište za tu imovinu ili obveze.

Fer vrijednost pasive i vlastitog kapitala subjekt određuje pod pretpostavkom da se ona razmjenjuje na datum mjerenja, to je pretpostavljena transferna, a ne stalna vrijednost. Standard definira metode za dobivanje ove vrijednosti, uzimajući u obzir dostupnost imovine ili transfer obveza pri određivanju fer vrijednosti. Bez obzira na način mjerenja pri mjerenju fer vrijednosti obveza mora se voditi računa o performansama rizika, uključujući entitete vlastitog kreditnog rizika te izloženosti tržišnom riziku.

Glavno tržište je ono koje ima najveći volumen i razinu aktivnosti za imovinu ili obveze dok je *najpovoljnije tržište* ono tržište na kojem je moguće postići najbolju cijenu za prodaju imovine

ili najmanju vrijednost obveza. Postojanje sekundarnog tržišta čini djelovanje primarnog tržišta efikasnijim. Sekundarno tržište omogućuje realokaciju financijskih sredstava između različitih investitora, dozvoljavajući jednima da prodaju takva sredstva dok drugi mogu koristiti svoj višak sredstava da bi ih kupili (Foley, 1998:6). Ako ne postoji glavno tržište onda subjekt nastoji postići najbolju cijenu, u svoju korist za imovinu ili obveze na najpovoljnijem tržištu. U nedostatku podataka o suprotnom, tržište na kojem je subjekt obavio normalnu transakciju bi se pretpostavilo da je glavno ili najpovoljnije. Ako je potrebno transportirati imovinu tada bi cijena imovine trebala biti prilagođena za troškove koji bi nastali prijevozom imovine iz glavnog ili najpovoljnijeg tržišta, dok se troškovi transakcije ne uključuju u fer vrijednost imovine jer takvi troškovi nisu obilježje imovine ili obveza.

Fer vrijednost nefinancijske imovine mjeri se na glavnom tržištu ili najpovoljnijem tržištu, na temelju najviše i najbolje koristi od imovine, uzima se u obzir sposobnost tržišnog sudionika da generira ekonomske koristi. Utvrđivanjem najviše i najbolje koristi nefinancijske imovine, subjekt mora razmotriti je li korištenje imovine:

1. *Fizički moguće*, uzima u obzir fizičke karakteristike koje bi tržišni sudionik razmotrio kod određivanja cijene imovine (npr. lokacija ili veličina imovine)
2. *Zakonski dopušteno*, uzima u obzir pravna ograničenja vezana uz korištenje imovine koje bi tržišni sudionik razmatrao kod određivanja cijene imovine (npr. pravila vezana uz građevinske zone) i
3. *Financijski izvedivo*, uzima u obzir mogućnost da imovina koja je fizički i pravno dostupna generira adekvatan prihod ili novčana sredstva.

Ako tržište ili neki drugi čimbenici upućuju na neke druge činjenice za procjenu fer vrijednosti, subjekt mora uzeti u obzir trenutne najveće i najbolje koristi od nefinancijske imovine. Neki subjekti možda namjerno ne upošljavaju imovinu po najvišoj i najboljoj koristi, kada subjekt drži imovinu defenzivno kako bi spriječili druge da je koriste. U tom slučaju MSFI 13 zahtijeva daljnje mjerenje koje se temelji na najvećim i najboljim koristima od imovine, te također zahtijeva objavljivanje činjenica da se imovina ne koristi na odgovarajući način. U slučaju kada se najveća i najbolja korist imovine postiže u kombinaciji s drugom imovinom, tada će se obračunske jedinice pojedinog sredstva, fer vrijednost te imovine mjeriti pod pretpostavkom vrijednosti koja se može dobiti na tržištu te pojedinačno za komplementarnu imovinu ili obveze. Pri tom obveze povezane s nefinancijskom imovinom i komplementarnom imovinom uključuju obveze koje čina obrtni kapital, ali ne uključuju obveze kojima se financira imovina izvan grupe relevantne imovine. Navedene pretpostavke u vezi najpovoljnije korištenja treba

³ <http://www.ifrs.org/Use-around-the-world/Education/FVM/Documents/EducationFairvaluemeasurement.pdf>

dosljedno koristiti za vrednovanje svake grupe imovine i obveza u okviru koje bi se procjenjivana nefinancijska imovina mogla koristiti. Međutim, ako se najviše i najbolje koristi nefinancijske imovine ostvaruje samostalnim korištenjem, onda je fer vrijednost te nefinancijske imovine iznos koji bi se dobio u tekućoj transakciji kod prodaje tržišnom sudioniku koji bi imovinu koristio na samostalnoj osnovi.

5. TEHNIKE PROCJENE FER VRIJEDNOSTI

Kada se transakcije promatraju izravno na tržištu, određivanje fer vrijednosti može biti relativno jednostavno, međutim kada to nije slučaj neophodno je koristiti tehnike za procjenu fer vrijednosti. Prema standardu subjekt koji izvještava treba koristiti tehnike vrednovanja koje su adekvatne okolnostima i za koje postoji dovoljno dostupnih podataka za mjerenje fer vrijednosti pri čemu je neophodno maksimizirati korištenje odgovarajućih ulaznih podataka koji se mogu pratiti, te minimizirati korištenje ulaznih podataka koji se ne mogu pratiti.

MSFI 13 propisuje tri tehnike, odnosno pristupa na temelju kojih subjekti mogu vršiti procjenu fer vrijednosti:

1. *Tržišni pristup* - cijene i informacije koje stvaraju tržišne transakcije identične ili usporedive imovine ili obveza
2. *Dohodovni pristup* - iznos planiranih budućih priliva i odliva (novčani tok priliva i odliva) u jedan sadašnji (diskontirani) iznos
3. *Troškovni pristup* - iznosi koji se trenutno traže za zamjenu imovine (tekući trošak zamjene) što sa stajališta tržišnog sudionika koji kupuje imovinu predstavlja iznos koji bi platio za kupovinu imovine usporedive vrijednosti

Standard dozvoljava *premije i popuste* koji su uključeni u mjerenje fer vrijednosti samo ako su u skladu s obračunskom jedinicom tog sredstva. To vrijedi za premije i popuste koji odražavaju veličinu kao obilježje subjekta za imovinu i obveze.

Tehnike mjerenja koje se odaberu moraju se dosljedno provoditi kako bi se povećalo korištenje relevantnih inputa odnosno smanjio utjecaj neadekvatnih podataka. U nekim slučajevima je dovoljna jedna tehnika mjerenja dok je u nekim slučajevima neophodno primijeniti više tehnika istodobno.

6. HIJERARHIJA FER VRIJEDNOSTI

MSFI 13 zahtijeva niz kvantitativnih i kvalitativnih objava o mjerenju fer vrijednosti kako bi se postigla konzistentnost i usporedivost pri mjerenju fer vrijednosti srodnih podataka Standard definira hijerarhiju fer vrijednosti koje se koriste kod financijskih izvještaja, a podijeljene su na tri

razine ovisno o mogućnostima praćenja ulaznih podataka temeljem koji je određena fer vrijednost, kao što su:⁴

1. *Razina 1 ulaza* - uzimaju se u obzir ulazni podaci za mjerenje fer vrijednosti po tržišnim (neprikladnim) cijenama na aktivnom tržištu za identičnu imovinu ili obveze koje su dostupne subjektu koji izvještava na datum mjerenja. Kotirane tržišne cijene na aktivnom tržištu pružaju najpouzdaniji dokaz o fer vrijednosti i koristi se bez prilagodbe za mjerenje fer vrijednosti kad god je to moguće dok su ograničena iznimkama. Ako subjekt ima imovinu ili obveze na jednoj poziciji kojima se trguje na aktivnom tržištu, fer vrijednost imovine i obveza se mjeri u razini 1 kao proizvod navedene cijene za pojedinu imovinu ili obveze u posjedu subjekta, čak onda i kada na tržištu normalan dnevni obujam trgovine nije dovoljan da apsorbira (drži) i formira nalog za prodaju pozicije u jednoj transakciji.
2. *Razina 2 ulaza* - uzimaju se u obzir ulazni podaci za mjerenje fer vrijednosti imovine i obveza, to nisu kotirane cijene koje su uključene u razinu 1, ali se mogu neposredno ili posredno pratiti na glavnom tržištu. Podrazumijevaju se cijene za sličnu imovinu ili obveze, na aktivnom glavnom tržištu, koje nisu kotirane cijene, vrijednost koja se zapaža za navedenu imovinu ili obveze kao što su npr. kamatne stope, stope povrata koje se mogu pratiti na tržištu i krivulje prinosa koje su vidljive na najčešće citiranim intervalima. Odnosno, ulazni podaci koji su izvedeni iz ili uglavnom potkrijepljeni vidljivim tržišnim podacima, korelacijama ili drugim tržišno potvrđenim podacima.
3. *Razina 3 ulaza* - podrazumijevaju se ulazni podaci koji nisu uočljivi za imovinu ili obveze odnosno, ulazni podaci za mjerenje fer vrijednosti koji se ne mogu pratiti za pojedinu imovinu ili obveze kao što su projekcije novčanih tokova društva koje ne kotira na aktivnom tržištu. Neuočljivi podaci za mjerenje fer vrijednosti se koriste ukoliko relevantni podaci nisu dostupni. U tom slučaju subjekt razvija neuočljive ulazne podatke koristeći najbolje raspoložive informacije u danim okolnostima, što može uključivati vlastite podatke uzimajući u obzir sve dostupne razumne informacije o tržišnim sudionicima.

Ulazni podaci koji se mogu neposredno ili posredno pratiti su podaci koji su prikupljeni korištenjem tržišnih podataka, kao što su javno dostupne informacije o aktualnim događajima ili transakcijama koji odražavaju pretpostavke koje bi tržišni sudionici koristili kod vrednovanja određene imovine ili obveza.

⁴ <http://www.iasplus.com/en/standards/ifrs13>

Ulazni podaci koji se ne mogu pratiti su podaci za koje nisu dostupni podaci na tržištu odnosno, oni podaci koji se prikupljaju korištenjem najboljih dostupnih informacija koje bi tržišni sudionik koristio kod vrednovanja određene imovine ili obveza.

Fer vrijednost imovine ili obveza se mjeri u cijelosti u jednoj od tri razine na temelju najniže razine ulaza koja je značajna za određenu imovinu ili obveze koji se procjenjuju.

7. OBJAVLJIVANJE MJERENJA PO FER VRIJEDNOSTI

MSFI 13 zahtijeva objavljivanje informacija o mjeranju fer vrijednosti koje pomažu njegovim korisnicima procjenu financijskih izvještaja subjekta. Subjekt mora nakon početnog priznavanja, u financijskim izvještajima, detaljno objaviti način iskazivanja fer vrijednosti imovini ili obveza na redovan ili nepovoljan način. Neophodno je objaviti tehnike vrednovanja i ulazne podatke koji se koriste za razvoj tih tehnika a naročito za mjerenje fer vrijednosti na osnovu neuočljivih ulaznih podataka treće razine, te njihov utjecaj na račun dobiti i gubitka ili sveobuhvatnu dobit tog razdoblja.

Ovaj standard ne zahtijeva objavljivanje izuzeća mjerenje fer vrijednosti planske imovine u skladu s MRS - om 19 - Primanja zaposlenih, zatim planovi po fer vrijednosti za odlazak u mirovinu, mirovinski planovi u skladu s MRS - om 26, te na imovinu kod koje je nadoknativa vrijednost fer vrijednost umanjena za troškove prodaje prema MRS - u 36.

Pri objavljivanju mjerenja po fer vrijednosti podaci moraju biti objavljeni za svaku skupinu imovine ili obveza pojedinačno gdje su razredi određeni na temelju prirode, obilježja i rizika navedene imovine ili obveza dok mjerenje fer vrijednosti mora biti kategorizirano na temelju razina hijerarhije fer vrijednosti. Određivanjem i objavljivanjem određene klase imovine i obveza za koje se određuje fer vrijednost mora se osigurati dobivanje relevantnih informacija za korisnike podataka. Objavljivanje klase imovine i obveza je složenije i zahtijeva veće napore nego stavke prikazane u financijskim izvještajima o položaju poslovnog subjekta.

Posebno objavljivanje traži da se ispuni cilj otkrivanja, sljedeći minimalne objave potrebne za svaku skupinu imovine i obveza po fer vrijednosti u izvještaju o financijskom položaju nakon početnog priznavanja.

Neki zahtjevi za objavu razlikuju se ovisno o tome je li se izražavanje fer vrijednosti vrši na ponavljajući ili ne ponavljajući način. MSFI 13 definira mjerenje fer vrijednosti imovine ili obveza na redoviti ili ponavljajući i jednokratni ili ne

ponavljajući način, što je prikazano u tablici 1 i tablici 2, gdje je:⁵

1. Ponavljajući - oni koji drugi MSFI zahtijevaju ili dopuštaju u izvještajima o financijskom položaju na kraju svakog izvještajnog razdoblja

2. Ne ponavljajući - oni koji drugi MSFI zahtijevaju ili dopuštaju u izvještajima o financijskom položaju u posebnim okolnostima

Ako postoje međusobni odnosi između ulaza i drugih neuočljivih inputa koji se koriste u mjerenju fer vrijednosti, subjekt također daje opis tih međudnosa i kako oni mogu povećati ili umanjiti utjecaj promjena, neuočljivim inputima, o mjerenju fer vrijednosti financijske imovine i financijskih obaveza, ako se mijenja jedan ili više neuočljivih inputa da bi odražavalo realno moguće alternativne pretpostavke značajne promjene fer vrijednosti, subjekt mora navesti tu činjenicu i objaviti učinak ti promjena. Subjekt je dužan objaviti realan učinak promjena, kako bi se mogle odrediti alternativne pretpostavke i izračunati najviše i najbolje koristi od nefinancijske imovine, kao i razlike od trenutne koristi te imovine. Naravno, subjekt bi trebao objaviti činjenicu zašto se nefinancijska imovina ne koristi na način koji se razlikuje od svoje najviše i najbolje koristi.

Subjekt je dužan za svaku imovinu i obveze koji se ne vrednuju po fer vrijednosti u izvještajima o financijskom položaju, ali za koje su fer vrijednosti objavljenje, objaviti potrebne informacije. Međutim, subjekt ne mora za takvu imovinu i obveze dati kvantitativne objave za korištene nevidljive inpute za mjerenje fer vrijednosti karakteriziranih u trećoj razini hijerarhije nevidljivih inputa. Subjekt treba, za ovaj MSFI, kvantitativne objave prikazati u tabličnom obliku, osim ako je drugi format više prikladniji.

Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju a prema direktivi 2013/34/EU obveznici primjene MSFI - a 13 - Mjerenje fer vrijednosti postali su svi poslovni subjekti koji kotiraju na burzi i koji se revidiraju.⁶

⁵<http://www.iasplus.com/en/Plone/en/binary/iasplus/1105ifrs13.pdf>

⁶ http://www.revizorska-komora.hr/pdf/Strucno%20savjetovanje_2014/11_Gulin_2014.pdf

TABLICA 1: OBJAVLJIVANJA MJERENJA FER VRIJEDNOSTI

Potrebna objavljivanja	Za imovinu i obveze vrednovane po fer vrijednosti u izvještaju o financijskom položaju nakon početnog priznavanja		Otkrivanje fer vrijednosti u fusnotama uz financ. izvještaje
	Ponavljajući	Neponavljajući	
Fer vrijednost na datum izvještavanja	x	x	x
Razlog mjerenja po fer vrijednosti		x	
Razina od tri razine hijerarhije fer vrijednosti	x	x	x
Iznos transfera između razine 1 i 2, subjekt objavljuje razloge za te transfere kada se smatra da je došlo do prijenosa između razina	x		
Za razinu 2 i 3 opis tehnika i ulaznih podataka za mjerenje fer vrijednosti	x	x	x
Mjerenje fer vrijednosti za razinu 2 i 3 ako je došlo do promjene u tehnici vrednovanja, otkriti promjene i razloga za to	x	x	x
Ako se najviša i najbolja uporaba nefinancijske imovine razlikuje o njene trenutne uporabe, objaviti tu činjenicu zašto se nefinancijska imovina ne koristi na najbolji mogući način	x	x	x
Informacije koje su dovoljne da se omogući poredba između otkrivanja klase imovine i obveza po hijerarhiji fer vrijednosti i stavkama prezentiranim u izvještajima o financijskom položaju	x	x	
Ako subjekt odlukom o račun. politikama čini iznimku, objaviti tu činjenicu	x	x	
Za obveze mjerene po fer vrijednosti, otkriti postojanje kreditnog poboljšanja i ogleda li se ono u mjerenju fer vrijednosti obveza	x	x	

Izvor: <http://www.iasplus.com/en/Plone/en/binary/iasplus/1105ifrs13.pdf>

TABLICA 2: OBJAVLJIVANJA MJERENJA FER VRIJEDNOSTI POMOĆU NEVIDLJIVIH INPUTA RAZINE 3

Potrebna objavljivanja	Za imovinu i obveze vrednovane po fer vrijednosti u izvještaju o financijskom položaju nakon početnog priznavanja		Otkrivanje fer vrijednosti u fusnotama uz financ. izvještaje
	Ponavljajući	Neponavljajući	
Kvantitativne informacije o značajnim nevidljivim inputima koji se koriste za procjenu fer vrijednosti	x	x	
Izmirenje otvaranja i zatvaranja iznosa s odvojenim objavljivanjem iznosa uključenih u račun dobiti i gubitka (i stavku u kojoj se prepoznaju) iznosi nabavljanja, prodaje (svaka stavka zasebno) i iznos svih tranfera u ili iz treće razine inputa, odnosno ulaznih informacija (uključujući razloge za te transfere, te entitetske politike kada se smatra, da se dogodio prijenos između razina)	x		
Iznos ukupnih dobitaka ili gubitaka za razdoblje u računu dobiti i gubitka koji se može pripisati promjenama u nerealizirani dobitci i gubitci za one imovine i obveze na datum izvještavanja i stavka u kojoj su dobitci ili gubitci priznati	x		
Opis procesa procjena, uključujući, na primjer kako se subjekt odlučio za svoje politike i procedure procjene, te kako analizira promjene u fer vrijednosti iz razdoblja u razdoblje	x	x	
Opis osjetljivosti fer vrijednosti na promjene u nevidljivim inputima ako promjena u tim inputima meže značajno (više ili manje) rezultirati u mjerenju fer vrijednosti, te opis međudnosa između nevidljivih inputa, uključujući kako takav odnos može povećati ili ublažiti utjecaj na fer vrijednost kod takvih ulaza treće razine	x		
Za financijsku imovinu ili financijske obveze, kada se promjena u jednom ili više nevidljivih inputa razumno opisuju, mogućnost alternativnih pretpostavki iz značajnog mijenjanja fer vrijednosti, subjekt će objaviti tu činjenicu, učinak tih promjena, te kako je izračunat učinak tih pomjena	x		

Izvor: <http://www.iasplus.com/en/Plone/en/binary/iasplus/1105ifrs13.pdf>

8. PRIMJERI MJERENJA FER VRIJEDNOSTI

8.1. Izbor između glavnog i najpovoljnijeg tržišta

Na datum mjerenja fer vrijednosti određene imovine subjekt koji izvještava ima mogućnost određivanja vrijednosti imovine na dva tržišta. Na tržištu A cijena imovine iznosi 26 jedinica gdje su transakcijski troškovi 3 jedinice, a transportni troškovi 2 jedinice, što čini neto cijenu od 21 jedinicu. Na tržištu B cijena imovine iznosi 25 jedinica, transakcijski troškovi iznose 1 jedinicu, a transportni troškovi 2 jedinice, što čini neto cijenu od 22 jedinice. Ukoliko je glavno tržište, tržište A, onda je fer vrijednost imovine 24 jedinice (cijena imovine od 26 jedinica umanjena za 2 jedinice za transportne troškove). Ukoliko niti jedno od tržišta nije glavno tržište onda se za mjerenje koristi najpovoljnije tržište, odnosno ono tržište koje je najpovoljnije za transakciju, a u ovom slučaju je to tržište B. Vrijednost imovine je maksimizirana na tržištu B i njezina vrijednost iznosi 23 jedinice (cijena od 25 jedinica umanjena za transportne troškove od 2 jedinice) jer transakcijski troškovi na tržištu A iznose 3 jedinice dok na tržištu B transakcijski troškovi iznose 1 jedinicu.

8.2. Najpovoljnije korištenje prema tržišnom sudioniku

Subjekt koji izvještava koristi kombinaciju imovine A, B i C pri čemu je C integrirani softver za izradu faktura za imovinu A i B. Prema MSFI - u 13 fer vrijednost se određuje prema stajalištu tržišnog sudionika. Za tržišnog sudionika, koji predstavlja konkurenciju subjekta koji izvještava, vrijednost imovine A je 360 jedinica, imovine B 260 jedinica, a imovine C 30 jedinica (jer imaju integrirani softver koji je supstitut za imovinu C) što čini ukupnu vrijednost imovine 650 jedinica. Za tržišnog sudionika koji je ulagač bez komplementarnih ulaganja vrijednost imovine A iznosi 300 jedinica, imovine B 200 jedinica, a imovine C 100 jedinica (jer nemaju supstitut za imovinu C) što čini ukupnu vrijednost imovine 600 jedinica. Kako je vrijednost imovine maksimizirana kod strateškog tržišnog sudionika, stoga je fer vrijednost grupe imovine 650 jedinica neovisno o vrijednostima pojedinačne imovine koja čini grupu.

8.3. Najpovoljnije korištenje prema načinu korištenja

Subjekt koji izvještava preuzima zemljište na kojem je tvornica. Postoji mogućnost korištenja zemljišta s tvornicom u kombinaciji s drugom imovinom ili korištenje zemljišta kao neizgrađenog zemljišta za stambenu izgradnju, što uključuje troškove rušenja tvornice i druge popratne troškove. Vrijednost imovine maksimizirana je kod

onog korištenja koje daje veće vrijednosti, kod najpovoljnijeg korištenja bilo to korištenje na samostalnoj osnovi (uključujući troškove uklanjanja tvornice) ili tekuće korištenje zemljišta sa postojećom tvornicom.

8.4. Pravna dostupnost

Neprofitna organizacija je dobila kao donaciju zemljište na kojem je dječje igralište, pri čemu je zahtjev donatora da društvo koristi zemljište kao dječje igralište. Istovremeno bi se zemljište moglo koristiti za stambenu izgradnju jer ulazi u građevinsku zonu. Ograničenje u načinu korištenja odnosi se samo na neprofitnu organizaciju te ju to ne sprječava da zemljište proda. U tom smislu ograničenje donatora ne utječe na mjerenje fer vrijednosti zemljišta jer je ograničenje neprenosivo na tržišnog sudionika. Kako se zemljište nalazi u građevinskoj zoni ta činjenica ulazi u izračun fer vrijednosti jer je to svojstvo prenosivo na tržišnog sudionika.

8.5. Izbor tehnike vrednovanja

Subjekt koji izvještava prodaje kupcima softver s pripadajućom komplementarnom imovinom, bazom podataka. Prema shvaćanju subjekta najpovoljnije korištenje ostvaruje se u kombinaciji s komplementarnom imovinom. Pošto za navedenu komplementarnu imovnu ne postoji tržište, kao tehnike vrednovanja mogu se koristiti metode prihoda ili troškova. Prema приходima sadašnja vrijednost budućih novčanih tokova od kupaca komplementarne imovine bi iznosila 150 jedinica, a prema troškovnom pristupu izrada iste takve komplementarne imovine bi iznosila 100 jedinica. Stoga, vrijednost komplementarne imovine je maksimizirana kod metode prihoda pa je fer vrijednost te imovine 150 jedinica.

8.6. Fer vrijednost dužničkog instrumenta

Na početku izvještajnog razdoblja subjekt koji izvještava izdao je dužnički instrument koji kotira na burzi nominalne vrijednosti 2,000 milijuna, s dospijecom od 5 godina, uz fiksnu kamatnu stopu i godišnji kupon od 10%. Subjekt koji izvještava mjeri svoju obavezu po fer vrijednosti. Na kraju godine za koju izvještava, a nakon isplate kamate, tim se dužničkim instrumentom trguje po cijeni od 929 za 1000 jedinica nominalne vrijednosti. Izračun fer vrijednosti obaveze je na kraju godine, odnosno na datum mjerenja, kotirana cijena od 929 pomnožena s ukupnim iznosom obveze od 2,000 milijuna podijeljeno s nominalnom vrijednošću dužničkog instrumenta od 1000 jedinica iznosi 1,858 milijuna.

8.7. Ograničenja kod prodaje vlasničke vrijednosnice

Subjekt koji izvještava ima vlasničku vrijednosnicu čija je prodaja pravno ili ugovorno ograničena u određenom razdoblju klasificiranim ulagačima. Za potrebe vrednovanja navedene vrijednosnice po fer vrijednosti potrebno je procijeniti prilagodbu vrijednosti kotirane cijene istog izdavatelja za vlasničku vrijednosnicu koja nema takvih restrikcija u odnosu na prirodu i dužinu trajanja ograničenja prodaje.

LITERATURA

1. Foley J. B. (1998): Tržište kapitala. Zagreb: MATE
2. Bičanić N., Dojčić I., Jalšovečki N., Rakijašić J., Švigir A., Vranar K., Zaloker D. (2006): Vodič za prvu primjenu MSFI i revidiranih MRS. Zagreb: TEB
3. Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika (2008): Primjena hrvatskih standarda financijskog izvještavanja. Zagreb: RiF
4. www.12manage.com (11.03.2015.)
5. www.iasplus.com (11.03.2015.)
6. www.ifrs.org (11.03.2015)
7. <http://www.revizorska-komora.hr> (06.06.2015.)

11. ZAKLJUČAK

Poslovni i financijski subjekti pri sastavljanju izvještaja o financijskom položaju pokušavali su manipulirati vrijednostima imovine i obveza, a naročito financijskom imovinom. Zahtjevi novog MSFI - a 13 Mjerenje fer vrijednosti imovine i obveza, prema kojem se za mjerenje fer vrijednosti kao kriterij koriste: najpovoljnije korištenje, mjerenje vrijednosti na glavnog ili najpovoljnijeg tržišta te različite tehnike vrednovanja uvelike će utjecati na način na koji si izvještajne institucije dosad mjerile fer vrijednost imovine i obveza. Od uprave društva koja je odgovorna za sastavljanje financijskih izvještaja očekuje se da razumije postupke koje čine metodologiju mjerenja fer vrijednosti imovine i obveza i skladu sa MSFI - om 13, neovisno o korištenju ulaznih podataka koji se mogu ili ne mogu pratiti. To se posebno odnosi na onu imovinu i obveze koji se procjenjuju troškovnim ili prihodovnim pristupom zbog nepostojanja aktivnog tržišta.